

Захист фінансових активів від зловживань в банкрутстві

Андрій Іванів, радник ЮК EQUITY

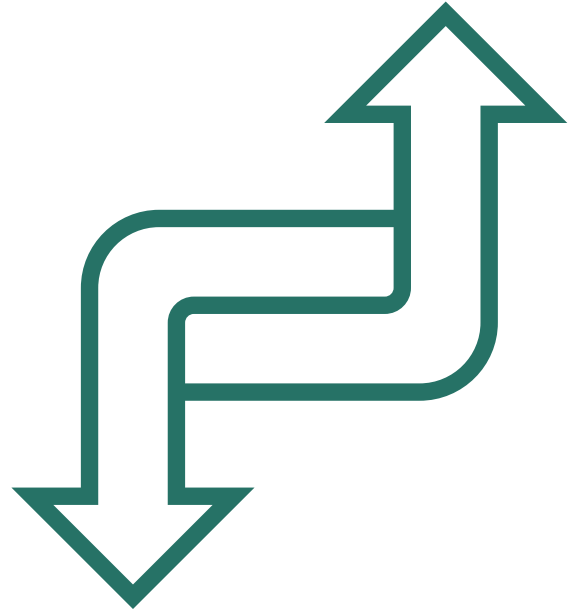
Принципи щодо ефективної системи неспроможності, затверджені Всесвітнім Банком:

- ▶ рівний підхід до кредиторів, що мають однакові вимоги;
- ▶ запобігання передчасного розтягування активів боржника окремими кредиторами;
- ▶ урахування існуючих прав кредиторів і дотримання черговості задоволення вимог кредиторів у рамках передбачуваного й упорядкованого процесу;
- ▶ забезпечення захист кредиторів через надання останнього прихистку (Last resort, safe harbor);

ЧИМ ВИГІДНЕ ДЛЯ БОРЖНИКА БАНКРУТСТВО?

- Кодекс не передбачає **«мінімального порогу» вимог кредиторів та наявності безспірних вимог**, що дає змогу боржникам за допомогою «лояльних» кредиторів уникати можливості виконання своїх зобов'язань перед реальними кредиторами;
- Можливість створення **«надутого» розміру вимог «лояльних» кредиторів**, задля наявності вирішальної кількості голосів на зборах кредиторів та комітеті кредиторів, що дає можливість призначення лояльного до боржника арбітражного керуючого та прийняття рішень на користь банкрута (**так зване «підконтрольне банкрутство»**);
- Призначення «лояльним» ініціюючим кредитором арбітражного керуючого (Закон № 686-IX);
- Введення мараторію на задоволення вимог кредиторів (зупинення виконавчих дій);
- Контроль боржником судових справ у банкрутстві;
- Арешт майна боржника чи інші обмеження боржника щодо розпорядження належним майном можуть бути застосовані виключно господарським судом в межах справи про банкрутство;

ЗМІНИ КРИТЕРІЇВ ПРИ ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ ПРО БАНКРУТСТВО

Частина 2 статті 11 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

До заяви про порушення справи про банкрутство додаються:

- докази сплати судового збору;
- довіреність, або інший документ, що засвідчує повноваження представника, якщо заяву підписано представником;
- **докази того, що сума безспірних вимог кредитора (кредиторів) становить не менше 300 м.з.п.**
- рішення суду про задоволення вимог кредитора, що набрало законної сили
- постанова виконавця про відкриття виконавчого провадження
- докази, що сума вимог не забезпечена повністю.

Частина 7 статті 16 ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

Господарський суд відмовляє у відкритті:

- недоведеності підстав;
- наявності спору про право;
- задоволення боржником вимог кредитора у повному обсязі, до підготовчого засідання

Частина 2 статті 34 Кодекс України з процедур банкрутства

До заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство додаються:

- докази сплати судового збору;
- довіреність, або інший документ, що засвідчує повноваження представника, якщо заяву підписано представником;
- докази авансування винагороди арбітражному керуючому
- докази надсилання боржнику копії заяви і доданих до неї документів.

Частина 6 статті 39 Кодекс України з процедур банкрутства

Господарський суд відмовляє у відкритті:

- наявності спору про право;
- задоволення боржником вимог кредитора у повному обсязі, до підготовчого засідання

СПОСОБИ ЗАХИСТУ МАЙНОВОГО КРЕДИТОРА У БАНКРУТСТВІ:

1. Визнання недійсними правочинів, укладених боржником в цілях ухилення від сплати зобов'язань, як фродакторних у відповідності до положень ЦК.
2. Оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство.
3. Визнання недійсними правочинів у порядку статті 42 Кодексу
4. Оскарження розміру грошових вимог «ручних» кредиторів та встановлення пов'язаності кредитора та боржника.
5. Закриття провадження у справі про банкрутство з підстав встановлення відсутності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство.

І. Оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство

1.1. встановлення наявності/відсутності підстав для відмови у відкритті провадження за заявою ініціюючого кредитора;

1.2. Аналіз обґрунтованості заяви ініціюючого кредитора та пред'явлених вимог щодо суті та обсягу;

ч. 6 ст. 39 КУЗБ:

Господарський суд відмовляє у відкритті:

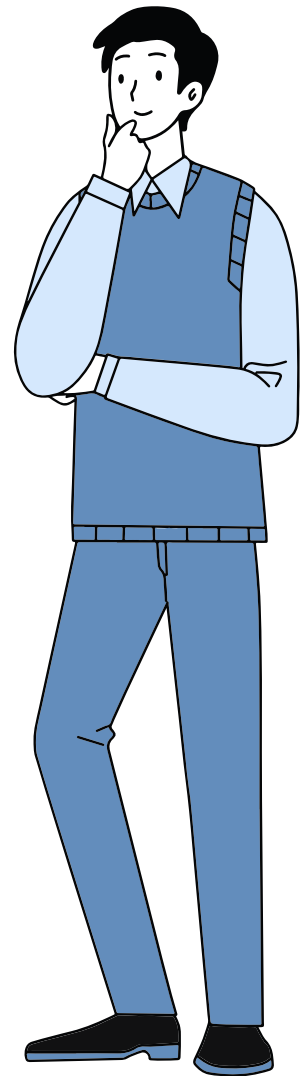
- наявність спору про право;
- задоволення боржником вимог кредитора у повному обсязі, до підготовчого засідання

1.1. Спир про право

Про існування спору про право може свідчити, наприклад:

- заперечення щодо дійсності правочину (договору), який є підставою виникнення грошового зобов'язання;
- обґрунтоване твердження про його нікчемність в силу закону, у тому числі заперечення проти правочину, за умовами якого до заявника – кредитора перейшло право вимоги.

Позиція судів

«спір про право на етапі відкриття провадження у справі може існувати щодо правовідносин ініціюючого кредитора та боржника».

Приклад: Постанова Центрального апеляційного господарського суду з даного питання, що викладена у постанові від 12.05.2020 року у справі № 904/291/20 щодо банкрутства ПрАТ «Дніпровський металургійний завод».

Актуально

43. Щодо доводу касаційної скарги Скаржника 2 про те, що суди попередніх інстанцій неправильно застосували приписи **ч. 6 ст. 39 Кодексу України з процедур банкрутства**, колегія суддів суду касаційної інстанції погоджується з висновком, який викладений в оскаржуваних судових рішеннях, відповідно до якого із положень статей 34, 35, 36, 39 Кодексу України з питань банкрутства вбачається, що у розумінні частини 6 статті 39 Кодексу України з питань банкрутства **спір про право може існувати лише щодо правовідносин кредитора, який подав заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство, і боржника.**

1.2. Формальність процедури перевірки вимог ініціюючого кредитора

Постанова Верховного Суду від 10.02.2020 по справі №909/146/19:

«88. Задовольняючи заяву ПСП «Оскар» про визнання кредиторських вимог частково, суд першої інстанції з позицією якого погодився апеляційний господарський суд, дійшов висновку про правомірність та обґрунтованість цих вимог та їх підтвердження долученими до заяви доказами.

89. Однак такі висновки судів попередніх інстанцій є передчасними, зробленими без належного з'ясування всіх обставин, що мають значення для розгляду заяви про визнання кредиторських вимог.

...116. Водночас Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду зазначає, що визначальною ознакою господарської операції є те, що внаслідок її здійснення має відбутися реальний рух активів, отже, судам у розгляді справи належить досліджувати, окрім обставин оформлення первинних документів, наявність або відсутність реального надання таких послуг за договором (схожі висновки викладено у постановах Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 04.11.2019 у справі № 905/49/15, від 29.11.2019 у справі № 914/2267/18).

117. Суд касаційної інстанції звертає увагу на те, що у разі дефектів первинних документів, наявності заперечень щодо надання таких послуг, сторони не позбавлені можливості доводити надання послуг іншими доказами, які будуть переконливо свідчити про фактичні обставини їх надання (подорожні листи, наряди, транспортні накладні, тощо).»

Постанова ВС КГС від 07.10.2020 у справі 914/2404/19:

«31. Колегія суддів суду касаційної інстанції зазначає, що використання формального підходу при розгляді заяви з кредиторськими вимогами та визнання кредиторських вимог без надання правового аналізу поданій заяві з кредиторськими вимогами, підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог **створює загрозу визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника і відкриття на підставі такої заборгованості провадження у справі про банкрутство.**

32. Наведене порушує права кредиторів у справі про банкрутство з обґрунтованими грошовими вимогами, а також порушує права боржника у справі про банкрутство.

33. Для унеможливлення загрози визнання судом у справі про банкрутство фіктивної кредиторської заборгованості до боржника, суду слід розглядати заяви з кредиторськими вимогами із застосуванням засад змагальності сторін у справі про банкрутство у поєднанні з детальною перевіркою підстав виникнення грошових вимог кредиторів до боржника, їх характеру, розміру та моменту виникнення.

34. У разі виникнення **мотивованих сумнівів сторін** у справі про банкрутство щодо обґрунтованості кредиторських вимог, на заявника таких кредиторських вимог **покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування задля забезпечення перевірки господарським судом підстав виникнення таких грошових вимог, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог.»**

II. Процесуальний дефект

Чи можливо оскаржити кредитором рішення суду про стягнення заборгованості з боржника на користь іншого «лояльного кредитора»?

Результат: відмова у відкриття апеляційного/касаційного провадження та/чи закриття провадження за скаргою.

Позиція судів

Справа 914/933/18, постанова ВС КГС від 19.08.2020 р.

Справа 910/9535/18, постанова ВС КГС від 02 жовтня 2019 р

Позиція судів

Справа 914/933/18, постанова ВС КГС від 19.08.2020 р.

«...При цьому, на відміну від оскарження судового рішення учасником справи, не залучена до участі у справі особа повинна довести наявність у неї правового зв'язку зі сторонами спору або безпосередньо судовим рішенням через обґрунтування наявності трьох критеріїв: вирішення судом питання про її (1) право, (2) інтерес, (3) обов'язок; такий правовий зв'язок має бути очевидним та безумовним, а не ймовірним. Будь-який інший правовий зв'язок між скаржником і сторонами спору не може братися до уваги.

...Колегія суддів суду касаційної інстанції зазначає, **що на час ухвалення рішення господарського суду Львівської області від 18 липня 2018 року у справі №914/933/18, провадження у справі про банкрутство ТОВ не було відкрито**, що є свідченням вірності висновку суду апеляційної інстанції про те, що права Скаржника оскаржуваним судовим рішенням не порушені та питання про його права та обов'язки стосовно сторін у справі судом першої інстанції не вирішувалося, при цьому, Скаржником не доведено наявність безпосереднього матеріально-правового зв'язку із предметом позову і спору у цій справі, як і того, що оскаржуване рішення суду стосується інтересів, прав та обов'язків скаржника.

Позиція судів

Справа 910/9535/18, постанова ВС КГС від 02 жовтня 2019 р

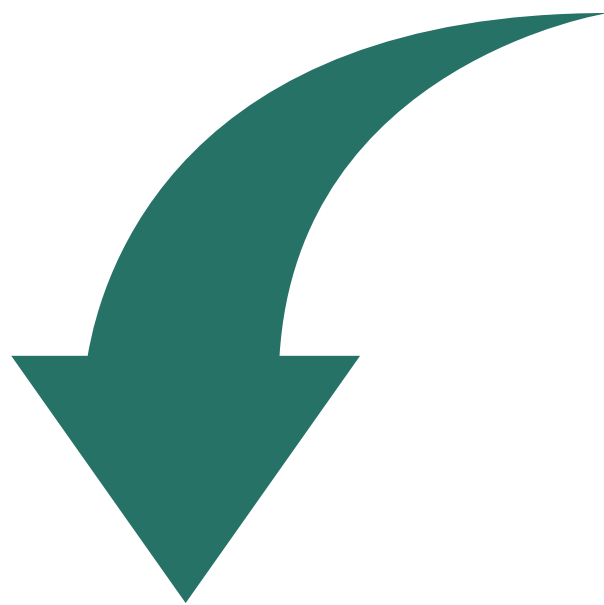
«123. Суд наголошує, що визначальну роль у процедурі банкрутства відіграє дотримання принципу конкурсного імунітету кредиторів, який спрямований на попередження та усунення будь-яких переваг одних кредиторів на шкоду інших. Важливе значення у дотриманні цього принципу має формування конкурсної маси, її реалізація та задоволення вимог кредиторів в установленій законом черговості.

124. З огляду на те, що АТ «Банк» та ТОВ1 є кредиторами у справі №910/18739/16 про банкрутство ТОВ «Західбудінвест Компані Консалтинг», результати розгляду позову у даній справі мають безпосередній вплив на права та інтереси АТ «Банк», оскільки прийняте рішення у цій справі призводить до збільшення боргових зобов'язань боржника та, як наслідок, зменшення його конкурсної маси, а отже, і розміру задоволення вимог кредиторів. Відтак підстави для закриття апеляційного провадження у справі в такому випадку відсутні.

III. Фраудаторні правочини

**Велика Палата Верховного Суду від 03.07.2019 року
у справі № 369/11268/16-ц вказала:**

«Велика Палата Верховного Суду враховує, що фіктивний правочин характеризується тим, що сторони вчиняють такий правочин лише для виду, знають заздалегідь, що він не буде виконаний, вважає, що така протизаконна ціль, як укладення особою договору дарування майна зі своїм родичем з метою приховання цього майна від конфіскації чи звернення стягнення на вказане майно в рахунок погашення боргу, **свідчить, що його правова мета є іншою, ніж та, що безпосередньо передбачена правочином (реальне безоплатне передання майна у власність іншій особі), а тому цей правочин є фіктивним і може бути визнаний судом недійсним.)**

**Велика Палата Верховного Суду від 03.07.2019 року
у справі № 369/11268/16-ц вказала:**

«59. ... у разі оскарження правочину заінтересованою особою необхідним є надання оцінки дій сторін цього договору в контексті критеріїв добросовісності, справедливості, недопустимості зловживання правами, зокрема, спрямованим на позбавлення позивача в майбутньому законних майнових прав.

72. Відтак будь-який правочин, вчинений боржником у період настання у нього зобов'язання із погашення заборгованості перед кредитором, внаслідок якого боржник перестає бути платоспроможним, має ставитися під сумнів у частині його добросовісності та набуває ознак фродакторного правочину (правочину, що вчинений боржником на шкоду кредиторам).

73. При цьому, та обставина, що правочин із третьою особою, за яким боржник відчужив майно, реально виконаний, не виключає тієї обставини, що він направлений на уникнення звернення стягнення на майно боржника та, відповідно, може бути визнаний недійсним на підставі загальних засад цивільного законодавства.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

EQUITY
attorneys at law